

כי בדבר אשר זדו עליהם

אלישע וילמסדורף
שליח תורה מציון לשעבר ביוהנסבורג דרוא"פ, ועובד לשעבר של תורה מציון
כיום אחראי משרד בחברת "הראל מטבחים" בע"מ ובעל עסק למתנות
יודאיקה - "מתניה"

כאשר מספר משה ליתרו את המאורעות שעברו עליהם יתרו מתפעל ומכריז:
"עַתָּה יִדְעָתִי כִּי גָדוֹל ה' מְקַל הַאֲלֹהִים כִּי בַדְבָר אֲשֶׁר זָדוּ עָלֵיהֶם" (שמות יח' א')
וכמו שפירש רש"י - במים דימו לאבדם, והם נאבדו במים.

העקרון הזה שאנחנו קוראים לו "מידה כנגד מידה" מרשימה את יתרו כי אכן, מידה זאת
ממחישה את מידת הדין של הקב"ה ואת הנהגתו באופן "מידתי" ומחושב ומוכיחה שאין כאן
מקריות בלבד.

את העקרון של הנהגת "מידה כנגד מידה" מדגימים חז"ל בהרחבה במשניות הפרק הראשון
של מסכת סוטה.

"במידה שאדם מודד, בה מודדין לו... שמשון הלך אחר עיניו, לפיכך ניקרו פלשתים את
עיניו. אבשלום התנאה בשיערו, לפיכך נתלה בשיערו... וכן לענין הטובה, מרים המתינה
למשה שעה אחת, שנאמר "ותצב אחותו, מרחוק" (שמות ב,ד), לפיכך נתעכבו לה ישראל
במדבר שבעת ימים, שנאמר "והעם לא נסע עד האסף מרים" (במדבר יב,טו). יוסף זכה
לקבור את אביו, ואין באחיו גדול ממנו, שנאמר "ויעל יוסף לקבור את אביו" (בראשית נ,ז); מי
לנו גדול מיוסף, שלא נתעסק בו אלא משה. משה זכה בעצמות יוסף, ואין בישראל גדול ממנו,
שנאמר "וייקח משה את עצמות יוסף" (שמות יג,ט), מי לנו גדול ממשה, שלא נתעסק בו
אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר "ויקבור אותו בגיא" (דברים לד,ו).

הגמרא שם מרחיבה את העיון במידה זו, ואחד המקורות המעניינים בעיני בהקשר הזה הם
דברי ר' חמא ברבי חנינא (דף יב ע"א) על מעשה יהודה ותמר:
"בהכר בישר לאביו בהכר בישרוהו. בהכר בישר (בראשית לז, לב) - הכר נא הכתנת בנך
היא. בהכר בישרוהו - הכר נא למי החותמת והפתילים וגו'.

כלומר, שלא רק הגמול והעונש עצמו הם מידה כנגד מידה. גם ביטוי שנאמר לאדם בא לרמוז
לו על מה שחטא בו, כך שההנהגה הזאת היא גם חינוכית ומזמינה את האדם לתיקון
ולתשובה אם רק ישכיל להתבונן במאורעות הפוקדים אותו.

על המשנה במסכת אבות פרק ב' משנה ו' - אף הוא (הלל) רָאָה גִלְגָּלֶת אַחַת שְׂצָפָה עַל פְּנֵי
הַמַּיִם. אָמַר (לָהּ): עַל דְּאִטְפָּתִי, אִטְפֹּךְ. וְסוֹף מְטִיפֶיךָ יְטוּפֶיךָ: כְּתַב הַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנִּיּוֹת:
"רצה לומר שאתה נהרג בעבור שהרגת זולתך, ואשר הרגך - עתיד ליהרג.

הכוונה בזה המאמר שפעולות הרעות ישובו בראש עושיהם כמו שאמר: 'עונותיו ילכדונו את
הרשע וגו'. ואומר: 'בור כרה ויחפרהו'. ואמרו חכמים (סנהדרין צ. ק. סוטה ט.): 'במידה
שאדם מודד בה מודדין לו'. וזה דבר הנראה לעין בכל עת ובכל זמן ובכל מקום, שכל מי
שיעשה רע ויחדש מיני החמס ופחיתויות שהוא עצמו יוזק מן הרעות ההם בעצמם אשר חידש
מפני שהוא למד מלאכה שתעשה נזק לו ולזולתו. וכן כל המלמד מעלה שמחדש פעל טוב מן
הטובות יגיעהו תועלת הפעל ההוא מפני שהוא מלמד דבר שיעשה טוב לו ולזולתו. ודברי
הכתוב בזה טובים מאד אמר 'כי פועל אדם ישלם לו'."

הרמב"ם מציון שהעונש הבא על החוטא מהדבר הרע שעשה יבוא מאותו דבר רע עצמו
שאותו עשה וכנגד זה הטובה תבוא לו מהדבר הטוב שעשה.

אמנם אנחנו לא באמת יודעים איך הקב"ה מנהיג את עולמו כדברי הנביא "כי לא מחשבתי
מחשבותיכם" (ישעיהו נה ח), אבל נראה שההנהגה של "מידה כנגד מידה" היא מאד ברורה
בעיני האדם המאמין, וביטוי לכך אנחנו מוצאים בדברי רבותינו: אמר רבי סימון בשם רבי
שמעון בר אבא כל המידות בטלו, מדה כנגד מדה לא בטלה.

רבי הונא בשם ר' יוסי: מתחלת ברייתו של עולם צפה הקב"ה שבמדה שאדם מודד בה
מודדין לו, לפיכך אמרו חכמים והנה טוב מאד, זו מדה טובה. (בראשית רבה ט' י"א)

לתגובות: matanya.judaica@gmail.com